

ШУМАДИЈКА,

ЛИСТЪ ЗА

КЊИЖЕВНОСТЬ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издавателъ Любомиръ П. Ненадовићъ.

ТЕЧ. IV.

{ Овай листъ излази вторникомъ и петкомъ, цѣна му је за три мѣсeca 4 цванцика.

{ № 12.

СРБИЈА.

Одъ земаља славногъ царства,

Што пропаде на Косову,

Богомъ прва ты с' позвана

Да развіешъ славу нову.

Горке судбе тамногъ мрака,

На твомъ драгомъ небу неста;

Ту потомка Лазаревогъ

Вашюћа суза преста.

Са слободе дичнимъ вѣнцемъ

Ты си данась украшена.

Пакъ си лепа к'о невѣста

Предъ олтаромъ усрѣена.

На глави ти круна трепти

Увѣна славе вѣнцомъ;

Еръ ты си в придобила

Съ твоюмъ слогомъ и десницомъ.

Свакій каменъ есте име,

Кога сина ерца твога;

Што с' боріо за слободу,

Отечества милогъ свога.

И с' тога си свуда дична

Земљо драга Србу свакомъ;

И гдѣ Србинъ юште страда

Са твоюмъ се тѣши славомъ.

Надъ слободне горе твое

И просвѣте сунце стигло,

Младо стабло спрамъ нѣга є

Повисоко гране дигло.

Готовъ свакій и умрети

По примѣру отца свога;

У свакомъ се подмладио

Србинъ вѣка Ђорђевога.

Будућности лепе зора,

Може љ' быти да то ће?

Есть, а божје благо око

Некъ надъ тобомъ майко бдіє.

На св. првозв. Андрію 1854.

М. С. Србкиња.

ТИГРОВА ПЕШТЕРА.

Пре неколико година доћемъ у Перу, да по препоруки једногъ лондонскогъ друштва, тамошњи лагуме поодимъ. Пре него што самъ се у Европу повратити хтео, нисамъ могао дуготрајће путовање дужъ обале атлантскогъ и мирногъ мора сасвимъ пропустити, а да любопитство мое тимъ неползуземъ и зато рѣшимъ се, да се съ моя два садруга, Вартономъ и Линколномъ, на највышій и најизнатніј американскиј брегъ Чимборасо попнемъ.

Првогъ дана преноћимо, у последњемъ индіјанскомъ селу, а потомъ је нашъ путъ по оној грдной и пустој планини тамо амо кривудао. Я примѣтимъ како блистанѣ венчногъ снега, који врхъ брега покриваше, постепено у густој магли изчезава. Индіанци, који су намъ за вође служили, гледали су збуњено на ту маглу, и уверавали су насъ машући главе, да ће се страшна непогода надъ на ма излити. Ньюова се брига съ предсказаніемъ на бразу испуни: магла се нагло разсу, и почемъ сву планину обузе, најће одма мрачност; воздухъ бијаше одвећь топаль, али зато опетъ толико влажанъ, да је и челикъ на нашимъ сатовима зарђао тако, да сатови више дјествовали нису. Вода, поредъ кога смо ишли, сливаше се усугубљномъ силомъ, и као волшебствомъ падала је најпосле са стѣна къ нашимъ левимъ безбройнимъ потоцима, ваљајући дрвеће и шушань, па шта више, и једну грду змју спопаде, која се узалудно изъ све снаге упиняла да јој избегне. Громови су се орили у планинскомъ одѣку; засињавајуће мунѣ прорирају надъ нама и поредъ насъ, облаке; то је тако изгледало, као да се у каквомъ пламеномъ мору налазимо. Мы се подъ јединимъ великимъ дрветомъ склонимо, докъ је међутимъ једанъ одъ наши вођа за насъ болъ прибѣжише тражио. Онъ се скоро поврати и извѣсти насъ да је једну пространу пештеру нашао, где ћемо моћи заштиту противу гнѣва природе наћи. Мы поћемо одма къ истој пештери, и доиста наћемо је, но не безъ велике муке и опасности.

Бурја је съ тако ужаснимъ шумомъ беснила, да једанъ другогъ ће могао чути шта говори. Я при уласку у пештеру станемъ, и крозъ дугачку и узку одушку гледао самъ ужасно позорје на полю. Видјо самъ како највыши кедри падају, или се као трска тамо амо люлају; маймуни и папагаји, одломљенимъ гранјемъ поубијани — лежају се по земљи. Потоци постадоше рѣке, просићајући на све стране планину. Бадава се я трудимъ ово велико

позорје описати, јер је само онай, кој јужну Америку зна, може себи оваково што представити. У овомъ, съ правомъ тако званомъ новомъ свету, могли бы помислити да природа јошти сву спагу младости притежава, а међутимъ чини се као да је на старомъ свету задремала или је збогъ старости већ и заспала.

Чимъ страовита бурја мало попусти, изиђу наше воје наполь, да виде, еда ли је могуће да нашъ путъ продолжимо. Пештера, у којој смо се налазили, била је тајко мрачна, да одъ улазка у пештеру, далј ни једанъ коракъ и несмо видити могли. Докъ смо се о недоумљеню нашеј стапа разговарали, буде наша пазљивост потрошена хукомъ и страотно тужнимъ звукомъ, кој изъ дубљине пештере къ нама продираше. Вартоњ и я прислушкивали смо съ ужаснимъ чувствомъ звукъ, а Линколњ, нашъ неразсудни млади прјатељ, легне потрбушке и увуче се съ јднимъ ловцемъ именомъ Франкомъ далј у дубљину пештере, да види какво је то урланѣ.

После неколико тренућа, викну зачућенимъ гласомъ и поврате се натрагъ, и обонци су по једну прекрасно шарену мачиј величине, зверку, која имадоше врло оштре зубе, у наручју носили. Очи су имъ биле граорасте; имали су дугачке канџе на шапама, и као крвь првени језикъ, висио имъ је изъ челости. Текъ што је Вартоњ погледао, одма повиче: „Праведнији Боже! Мы смо у пећини једногъ...“ Но напрасно буде прекинутъ гласомъ наши вођа, кој съ викомъ „Тигаръ! Тигаръ!“ напол јутекоше, и брже болј съ неврјоватномъ брезиномъ попну се на једанъ високиј кедаръ, кој је поредъ пештере стајао и у његовој гранѣ прикрјо се.

Тай изненадниј стра готово ме окаменјо, и као изванъ себе сцепамъ моју пушку. Вартоњ дође одма къ себи и викне, да му помогнемо, да тесни улазакъ у пештеру съ једнимъ великимъ каменомъ затвори, кој је на срећу врло близу лежао. Помисао све већма приближујуће се опасности укрешијаше наше сите; јеръ мы већ јасно слушасмо рику зверке, и пропали бы да је стигла пре него што смо успјели каменомъ врата затворити. Нашъ посао небываше јошти ни окончаниј, и мы већ угледасмо спола, како у великомъ скоку долази Тигаръ; изменђујући шупљине и камена остала је једна рупа, крозъ коју смо тигра главу видили, како наше съвајућимъ очима сматрао. Његова рика орила се у дубљини пештере, и његови штенци одговарали су му тугујућимъ муклијимъ гласомъ.

Страовитиј непрјатељ нашъ у почетку покушавао је, каменъ са снажнимъ своимъ канџама подићи, и съ главомъ одтурити; безполезност овогъ усилијава умножаваше му јаростъ. Рику придирућомъ хукомъ, и његове ватрене очи изгледале су, као да светлост у мраку просипају. У једанъ ма био самъ готово склонији сажаљевати га; јербо њега је чувство родитељске любави на јаростъ побуђивало. „Време је, да се на њега пуца,“ рече Вартоњ сасвимъ ладнокрвно, „куршумъ ће му садъ крозъ мозакъ проћи, и тако јошти имамо надежду ослободити се одъ њега.“

Франкъ счепа свою двојевку а Линколњ свой пистол, обонци управише цеви у растояњу на неколико педаља одъ Тигра, и заедно уједињују скрешу. Но ни

једна пушка неувати, барутъ на валима био је покисао, и докъ су га Франкъ и Линколњ истресали, постара се Вартоњ самонъ заједно нашу справу за барутъ потражити. Тако је мрачно било, да смо тамо амо све пузити и пишти морали. И кадъ се я къ малимъ тигрићима приближимъ, чујемъ љејку звеку и на скоро спазимъ, да се зверке съ рогомъ одъ барута играју. По несрети съ љивимъ канџама одврнули су били чепъ, и барутъ савъ по мокрой земљи тако се просују, да намъ више не могоа бити одъ потребе. Кадъ ово видимо, почнемо очаявати.

Готово је све изгубљено било. Вартоњ стави се кодъ камена кој наше съ закланяјо, и бацаше свой смљави погледъ на съвајуће очи нашегъ непрјатеља, Младиј Линколњ у свомъ очајију непрестано је викао и исовао; а Франкъ, кој највећу ладнокрвност притежаваše, узе једну штраньгу, коју је у торби носио, и пође, безъ да је коју речь проговорио, у дубљину пештере. Наскоро чујемо једну загушљиву вику, и Тигаръ, кој је такоје чути морао, збуни се на то и већма почне бјенити. Онъ чаш оде часъ дође предъ рупу своеј пештере, и изгледаше јаростно; најпосле стане, обрну къ шуми главу, и ужасну рику подигне. Наше индијске вође употребе ово магновенје, да съ висине дрвета, на комъ су се налазили, на њега са стрѣлома гађају, и доиста га погоде, али одъ дебеле коже одскочише стреле, само једна забоде се у око; на то скочи Тигаръ на дрво, и када је са шапама стабло зграбио, устремивши се на висину његову, чинише се као да ће изъ корена истргнути кедаръ. Но почемъ му срећа послужи, те се стрѣле ослободи, мало се смири, и опеть стане на одушку пештере.

(крај слѣдује.)

КАКО СУ СТАРИ РИМЉАНИ

освојавали толике државе и покорили толике народе.

Ни једна држава непрети толико другима съ освојијемъ, као она, која се налази у страховитости грађанске војне. Ту сви грађани постану солдати и кадъ се послѣ повраћеногъ мира съле саедине, онда ова држава много болј стон, него икога, где се налазе само миролубиви грађани. Осимъ тога у грађанскимъ војнама укажују се велики мужеви, јер је у обштой забуни појаве они, који имају заслуге, и који сами себи место изберу. То је био главни основъ величине старогъ Рима.

И у највећој срећи, кадъ обично човјекъ самъ се бе пренебрегава, римскиј је сенатъ свада дубоко мыслио и радио; и докъ се војска све обалживала, сенатъ је на земљу притиснуо оне, који су већ били оборени.

Сенатъ се подигао као глава и судија свју народу и држава. Онъ је давао сајозницима једну част земљу поврћеногъ народа; тако су Риму привржене били краљеви, који се Римъ мало бояо, а много се одъ љи најдао; а ослабио је друге, одъ кој се ничему надати ље имао, а много се љи бояо.

Помоћу сајозника Римъ је војну противъ непрјатеља водио, али најпре су били уништожитељи уништени.

Кадъ су имали выше непрјатеља на врату, то су они да заключили миръ са слабијимъ кој је себе за срећна др-

жao, што є миръ добio, незнаюћи, да є съ тимъ само своjо пропасть одложio.

Будући да су Римљани превелика зла непріятелю наносили, то нису никадъ сајози противъ ньи заключивани, јеръ они кои су одъ опасности удалѣни били, нису хтѣла, нйой се приближити, зато су рѣдко войну пріимали, а Римљани су увѣкъ водили войну у згодно време, како јимъ є, и съ коима јимъ се угодно свидило.

Римскій обичай био є: увѣкъ господарски заповѣдаюћи говорити; нйови посланици, кое су они къ народа дима шиљали, кои римску силу юшти нису били осетили заиста су били злостављени, кое є сигуранъ поводъ био къ новой войни.

Будући да они никадъ нису миръ искрено заключивали, и будући да су нйови уговори мира, у намѣри све захватити, само били одлаганъ войне, то су они такова условія полагали, коя су увѣкъ прощать државе, коя є на то пристала започиняла.

Почемъ су већъ били уништили войску непріателя, онда су они упропашћавали његову финансію, подъ изговоромъ, да јимъ се воени трошкови изплате; то є био новъ родъ тиранства, кои є непріателя приморавао да съ велиkimъ данкомъ удручава свое поданике; съ тимъ да губи нйову приврженость и любавь.

Кадъ су Римљани съ коимъ непріатељимъ миръ заключили, онда су они једногъ одъ браће или дѣце непріатељскогъ владателя у залогъ узели; то јимъ є давало поводъ и средство, да могу краљество по воли узбуњивати. Ако су кодъ себе имали наслѣдника престола, то су онда съ тимъ плашили владателя, ако ли су кодъ себе имали каквогъ манѣгъ принца, то јимъ є онъ за орудје служјо, да су кодъ непріателя народне буне подржњивали.

Премда є была титула нйовы сајозника само јданъ видъ робства и поданства, ипакъ су страни народи и владатели съ тимъ се радо поносили, јеръ, кадъ су видили, да два разна народа войну воде, премда никаква сајоза ни заплѣтке съ ииеднимъ имали нису, то ипакъ нису мировали, но ишли су противъ слабија. То є био юшъ старый римскій обичай, кои се укореніо у нйовой дипломації, у почетку у войни између малы варошій, а доцвѣ између велики сила.

Нйово (римско) постоянно правило было є: *дѣлiti или посвађati* (*divide et impregna*:). Тако є Римъ укину ахейскій сајозъ у Грчкоти, и римскій сенатъ био є заключио и заповедио, да се свака варошъ у Грчкоти, коя є пре тога била у ахејскомъ сајозу, по собственнымъ законима управља, као јдана независима држава.

Удалѣну войну нису Римљани никадъ хтѣли водити, докле годъ нису себи набавили каквогъ сајозника близу свогъ непріателя, когъ су хтѣли напасти, тако, да є увѣкъ таковы сајозникъ свою войску съ нйовомъ сајозомъ, и будући, да нйова войска у томъ случају нје никадъ знатна и многобройна била, то су они свою другу войску издржавали у сајозной провинцији, кој є непріателю найближа била, и трећа нйова войска стояла є у Риму, увѣкъ спремна за марширанъ. Тако су они свајда врло малу часть свое войске военимъ опасностима излагали, а јдана речь, Ни за саму моју браћу немаримъ. Дироку самъ

нйови непріятельи морали су цѣлу свою воену силу на једанпутъ судбини доверили.

Римљани су кадкадъ у уговорима мира употребљавали сумнителна изражена свогъ ёзика, кој се могла на два или више начина толковати; а кадкадъ су јданъ уговоръ по својој ђуди толковали.

Кадъ є римскій ќенералъ, къ миру приморанъ, примирительный уговоръ заключио, то се онда сенатъ, кои никадъ нје хтѣо одобрити такове уговоре, съ тимъ миромъ ползовао, болѣ се за войну приправио и онда є воеванъ продолжио.

Народи и краљви сами су себе упропашћивали, шиљајући на поклонъ своя богатства у Римъ; и римски ќенерали узимали су одъ побѣденој непріателя што су више могли злата и сребра, и у свомъ тријомфу сенату предавали, тако да се съ тимъ свака окончана война иза другу дондућу постарала; да є јдана война давала средства другој.

Римљани су чекали, да се сви народи као слободни сајозници нјима повиновати обвикну, пре него што започну владати као съ поданицима. То є био полаганиј начинъ освојавања; они су побѣдили јданъ народъ; доста јимъ є било, да га по мало ослабљавају, кадъ є приморанъ био примити римска условія мира, коя су га подкошавала, да и самъ нје ни осећао; ако се таковы народъ хтѣо подићи, то су га они онда юшти више удручили, и онъ є пао у римско поданство, безъ да се може опредѣлiti време, кадъ се његово поданство започело. Тако Римъ управо нје био ни монархија, ни република, но глава тѣла свија народа, цѣлогъ свѣта.

Лудъ є онай освојитељ, кои хоће да све народе подвргне подъ своима подобре законе и обичаје; то нје ни напушто; јеръ подъ свакимъ начиномъ правлjenja може се повиновати; зато Римъ ни једномъ народу нје съломъ наметну римске законе и обичаје; народи нису никакве опасне сајозе противъ Рима чинили; збогъ њове обште покорности према Риму сачинявали су они сви једно тѣло, сви су били Римљани, безъ да су били саотечественици. Сыма є была у Риму, а право у народа, празно право независимости слабы народи и држава.

ЗАЧИПЦИ.

Любите свое отечество, и оно ће васъ любити.

Ко жели да се одъ плуга обогати, мора самъ орати.

Млого поверенъ у друге, упропашћує поштене люде.

Една мала небрежљивость, може великай несрећи довести.

Треба се чувати одъ малы трошкова, јербо јдана маја рупа на лађи подави сву лађу.

Ко купуе оно што му нетреба, продава ће и оно што му є нуждно.

МРВИЦЕ

— Наполеонъ I. нје ништа држao на пріатељство; и то найслађe човечјe чуствованъ, нје онъ осећао. „Пріатељство“ говораше онъ често, „нје ништа друго него малу часть свое войске военимъ опасностима излагали, а јдана речь, Ни за саму моју браћу немаримъ. Дироку самъ

нешто мало наклонънъ, само зато, што има сталанъ карактеръ, што е строгъ и у свачему ладанъ, и што никда не плаче; али и я самъ уверенъ да немамъ ни једногъ јединогъ правогъ прателя, па ми ће ни найманъ стало зато — јербо, докле годъ будемъ ово што самъ; и докле годъ владамъ, имаћу свагда таковы люди', кои ће се претврати да су ми пратели, а правый мой прателъ, то је срећа."

— Два руска официра живили су одъ дугогъ времена у врло великомъ непрятельству. Еданъ је одъ нынји двоице јошъ лане у Кримъ био посланъ. Кадъ пакъ и овай другиј са своимъ одѣлениемъ у Севастополь дође; изађе предъ њега, онай официръ съ коимъ је у сваћи живо, узме га прательски за руку и изведе га на шанацъ одакле се могао логоръ сајозника видити, и загрливши га реке му: „Ено погледай, тамо су твои непрятели, а овде немашъ ни једногъ непрятеля.“ И тако се помире.

— Руско царство растло је врло брзо. 1476. године био просторъ руске државе само 18 хиљада квадратни миља, и 6 милиона житеља. 1505. год. 10 милиона житеља. 1584. год. 12. милиона. 1689. год. 15 милиона — 1725. год. умре великиј Петаръ и остави основано велико царство одъ 20 милиона житеља. При смрти царице Катарине 1796. год. било је 36 милиона. 1825. год. кадъ је царъ Александар умро било је 57 милиона житеља. — Сада пакъ руско царство има 343.240 квадратни миља, са 67.161.350 житеља. Самы правы Руса има 47 милиона, а свега Славена у Русији има 54.800.000. у мирно доба (на примѣръ 1852. год.) имала је Русија 1.120.400 војника.

ДОМАЋЕ НОВОСТИ.

7. Фебр. на представљеніје Попеч. Просвѣщеніја, постављенъ је М. А. Симићъ за пр. Секретара а Л. П. Ненадовићъ за пр. Столоначалника, Попеч. Просвѣщеніја; — а Јованъ Ристићъ за протоколисту суд. одѣл. књажеске канцеларіје.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Обадва княза (влашкій и молдавскій) изјавили су, да они неће моћи 7 хиљ. војника дати Порти у помоћь. Почекемъ до садъ цела регуларна војска у влашкој саставља се изъ 4665 људи, а у Молдавији само 2280 људи. Али ипакъ многи држе за цело, да ће војска изъ оба та књежества, идућегъ лета, ићи да се туче.

— Руси престали су већъ више маширати у Кримъ; али сва положена поредъ Дунава подкрепљена су съ војскомъ.

— Сулина (ушће дунава) већъ толико је очишћено, да даље безъ икакве препоне могу излазити у море.

— Руска војска добила је заповѣсть да се повуче са аустријске границе.

— Изъ Енглеске пишу: да је Палмерстонъ писао Шефу полиције Ришарду Майнни, да 2000 свои пандура спреми да се у Кримъ навезу.

— Ковачи изъ Лондона отишли су у Цариградъ, да тамо даље поправљају.

— У Паризу официри држе за цело, и явно говоре, да ће се почети ратъ између Француске и Прайске.

— Говори се у Паризу да је царица трудна. И да ће царъ Наполеонъ ићи у Лондонъ.

— У целомъ аустријскомъ царству побољша ће се становъ апсеника; већъ је о томе и проектъ начињања.

— 19. Јануар, изјавили су опетъ Руси изъ Севастополя ноћу, заробили су з официра и 7 непрятельскихъ солдата'.

— 19. Јан. савјетовали су се руски предводитељи у Криму. И Остенсакенъ прорео је врло тежко са своимъ миљијемъ, де се непрестано и у будуће држе у одбранитељномъ стану; и доказао је да сајозници морају на њих юришити, а да је већа опасност за оне кои на бедеме и топове юрише, то сваки зна.

— Свега руске војске у Криму има 148 баталиона пешака, 40 хиљ. конјаника, и 41. батерија топова; нерачунаоји војску која се у Севастополю налази.

— Прайске новине одъ 1. Фебр. опровергавају ону, у другимъ новинама разглашену вѣсть: да је Прайска са западнимъ силама, закљуцила некиј особитиј уговоръ.

— Фремд. благъ јавља: „да је 30. пр. м. изашао у Петербургу одъ цара рускогъ манифестъ, у комъ се заповеда да се савјет рускіј народъ оружа.“

— Одако у Риму Папа Шио је деветиј папу, умрло је у кардиналу.

— Управитељ вароши Лондона (лорд-мајоръ) био је казненъ зато, што ће снегъ испредъ своје куће почиствио.

— Монитеръ јавља: да је 30 хиљада Турака, извезено у Европу.

— Вѣсть изъ Севастополја одъ 23. Јан. гласи: да су Руси разрушили неке обсадне спрове. Руси испадају изъ Севастополја сваку ноћь, и кадъ кадъ выше, кадъ кадъ манѣштете, учине сајозницима.

— Телеграфска депеша србски новина јавља: да ће 5. Фебр. изъ Лондона Русија поћи преко Париза и Берлина за у Бечь; и одъ Русије доћи ће Титовъ, да се о миру догођавају.

— Царъ аустр. подарио је Франц. министеру иностранији дѣла орденъ св. Стефана, а посланику франц. у Бечу вел. крстъ Леополда. Царъ француски одъ своеј стране дао је ордене аустр. министеру иностр. дѣла, и аустр. посланику у Паризу.

— Све новине потврђују, да се руска војска непрестано повлачи са аустријске границе; да бы (ако буде обштји ратъ) своеј непрятелји на Висли дочекали, гдје имъ је лакше тући се, јербо тамо имају свои градова.

— Изъ Багдада чује се, да су курдистански побунјеници заузели варошь Цаку, и све христијане и евреје потукли. Губернаторъ багдадскїј Решидъ-паша, отишао је съ војскомъ противу побунјеника.

— 16. Јануара давали су официри француски у Паризу чистија официри аустријскимъ, што су са грађомъ Кренвијломъ дошли, при той чисти написали је еданъ франц. официръ, за здравље аустријске војске, између осталогъ, рекао је у той здрављици: „То ће бити нашъ поносъ, да се упоредъ са аустријскомъ војскомъ боримо.“ Здравица одъ стране аустријскога официра, била је исто тако одушевљена и искрена.

— Цѣла војска у француској, која је сада за ратъ готова износи на 600 хиљада.

Течай: цванц. 128 гр.; дукатъ 5 фор. 57. кр.